

Gabriela Popescu

Eminescu... Creație și Credință sub Imperiul Veșniciei

Numai poetul...

Ca pasări ce zboară,

Deasupra valurilor,

Trece peste nemărginirea timpului :

În ramurile gândului

În sfintele lunci,

Unde pasări ca el

Se-ntrec în cântări.

(Numai poetul...)

Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă, / Prin care trece... numai Poetul,
numai Eminescu...

Numai poetul are acea însușire de a închide în verb sub neliniștea timpurilor și a locurilor, pentru a ne regăsi mereu în ele pe noi înșine. Fiecare din noi nu ni-l putem imagina pe Eminescu decât ca pe propria noastră sensibilitate. Noi suntem contemporanii lui Eminescu... Pentru că el este etern.

Istoricul literar italian Rosa del Conte scria senin și esențial : *Eminescu este și rămâne prin structura lui intimă un raționalist mistic ce năzuiește spre absolut, spre un absolut din care toate celelalte valori își iau garanția permanenței : eternul. [...] Cu toate acestea, prin figura Eternului, a intrat în poezia lui Eminescu adevăratul răspunzător pentru drama cosmică, drama ce constituie tema centrală a inspirației sale : timpul*", afirma domnia sa.

Poet cosmic, obișnuit să privească lucrurile din perspectiva luciferică, Eminescu își propunea astfel o limită undeva la un nivel greu de atins. Eul problematic, apăsător de conștiința precarității făpturii supuse curgerii vremii, poetul se situează în proximitatea neantului : *Lumea toată-i trecătoare, / Oamenii se trec și mor, cugeta Eminescu în poezia Numai poetul.* Tot aici, în versurile : *Ca și miile de unde, / Ce un suflet le pătrunde, / Treierând neconținut / Sânul mării infinit*, Eminescu depășește tot ceea ce este înfăptuire până la el în lirica noastră, pentru a se avânta dincolo de pragul știutului, lăsându-se rostit de Făptura poeziei.

În poezia *Icoană și privaz*, pe fundalul iubirii, M.Eminescu pune în discuție problema estetică și apoteozându-i pe Dante, Shakespeare, Homer, el se declară pentru o poezie în care în perfecțiunea formelor să fie turnate marile adevăruri ale vieții. El însuși se numește aici *al veacului copil*, mistuit mereu *de-adânca sete a formelor perfecte*, pe care să le însuflețească printr-o tulburătoare vibrație spirituală. Căutător al *liniștei eterne*, Eminescu se ridică astfel împotriva formalismului sec, lipsit de culoare a trăirilor. Preocuparea lui Eminescu pentru Adevăr, pe care a considerat-o menirea vieții sale - *Eu sunt un om care spune adevărul*, privește, precum se știe, nu numai adevărul poetic, ci și cel moral, demascând și infierând în repetate rânduri, mai ales în *Scrisori*, și în *Glossă*, precum și în publicistică, mizeria sufletească, minciuna, racilele de tot felul ale vieții sociale. Știind că adevărul absolut, adevărul ultim al existenței rămâne inaccesibil, autorul *Glossei* afirma : *Eu adevăr nu caut, ci-nțelepciune*. Este vorba de înțelepciunea poetică, viețuită și exprimată de poetul - gânditor care a fost Eminescu, în numeroase aforisme, lirica sa fiind prin excelență gnostică. Sunt adevărurile pe care poezii *le au din cer*, de unde, *aud șoapta divină* și ni le dăruiesc pentru a ne serba șansa de a fi ; pentru că menirea noastră este să viețuim pe pământ într-o poezie. *Niciodată n-am să învăț că El a murit*, se tânguia un ales crescut sub veghea eminesciană, Nichita Stănescu, deslușindu-i vectorul existenței sale poetice, *Eminescu a supraviețuit cel mai intens în literatura noastră pentru că a exprimat cel mai acut pricina și sensul literaturii : a fi*. Prin Eminescu găsești tu însuși o cale către nemurirea interioară.

Crezând nestrămutat în rosturile nobile ale poeziei, Mihai Eminescu rămâne, alături de Titu Maiorescu, una dintre cele mai lucide conștiințe critice ale vremii sale. În articole, în cronici dramatice, în recenzii, note critice, M. Eminescu își expune concepția despre artă și despre misiunea poetului. În poemul postum *În zadar în colbul școlii...*, Eminescu îndeamnă artistul spre cunoașterea individuală, adâncirea capacității de înțelegere și exprimare a suferinței, trăirea intensă a sentimentelor:

„...Nu e carte să înveți
Ca viața să aibă preț,
Ci trăiește, chinuiește
Și de toate pătimește
Ș-ai s-auzi cum iarba crește.”

Numai Poetul Eminescu poate auzi cum crește iarba, așa cum mai tarziu va auzi Lucian Blaga sunetul produs de razele de lună când se izbesc în geam și, numai sufletul eminescian poate rămâne uimit în fața naturii tainice și să ne traducă în vers această taină.

Prin formele nepieritoare ale artei, omul reușește să învingă vremelnicia existenței sale și chiar eternitatea timpului. Numai lăsând în urma lui o operă artistică, nu doar de valoare națională ci mai ales de valoare universală, scriitorul autentic atinge nemurirea spirituală datorită plămuirii frumosului artistic. Hotărâtoare în demersul său spre o finalitate înaltă mi se pare că este pasiunea pentru Frumos, Bine și Adevăr, o triadă ce izvorăște din învățătura Sfinților Parinți.

În fața foii albe ma simt angajată într-un continuum, îi citesc creația, îl admir pe Eminescu și văd în el un însemn al divinității.

Cea dintâi mărturisire lirică eminesciană a fost oda, *La Heliade*, publicată în *Familia*, în 1867. Elogiindu-l pe I. H. Radulescu, Eminescu își mărturisește predilecția pentru poeta vates sau poetul cetății, capabil să sintetizeze în cântarea sa, năzuințele, idealurile, dar și suferințele unui întreg popor. Se relevă astfel complementaritatea absolută a două componente ale personalității lui Eminescu, interpretate de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, academicianul care sublinia în volumul *Eminescu. Viața* (2009), *capacitatea poetului de a trăi simultan pe două dimensiuni ale timpului, cea a timpului mărunț al omului, al vieții individuale, al istoriei, și cea a timpului mare, a macrotimpului, timp mitic...*, capacitate care stă în spatele aparentei contradicții dintre aspirația superioară constantă a lui Eminescu către absolut și inserția lui patimașă în actualitatea cea mai acută, atât de vizibilă mai cu seama în opera lui târzie. Ceea ce observăm este că aspirația spre Absolut- coordonată a Ființei Umane în raport tensionat cu Ființa Lumii și cu Timpul în creația eminesciană - definește implicarea lui Eminescu în plan social-istoric, preocuparea sa era afirmarea identității și unității românilor.

Tineretea este îndeobște vremea dorințelor de călătorii, însă, cel puțin la început, „Iubitorul de neam”, nu năzuia spre marile capitale europene, ci spre satele și orașele românești, parcă voind mai întâi să-și descopere patria și poporul și abia după aceea să-și asume alte spații. După o decisivă și, probabil, dureroasă rupere de matca ipoteșteană, Eminescu pornește la drum ca poet (cum le mărturisește celor doi seminariști care-l iau în trăsura lor până la Blaj), însoțit peste tot de caietul în care-și nota vorbe de duh, cântece, basme, dovedind deci de pe acum acea înaltă atitudine intelectuală care l-a caracterizat toată viața, temeinicia lucrului bine făcut și intuiția sa de excepție a drumului spre nesecatele izvoare.

Ca poet, Eminescu s-a aflat tot timpul în căutare de material întru hrănirea vocației sale, atât în bibliotecile din țară și din străinătate, cât și pe vremea călătoriilor timpurii, inițiatice, când răspunzând unei tainice chemări afective, ochiul său înregistra tot ce vedea, iar memoria sa reținea mărturia despre tradițiile și viața oamenilor cu care se întâlnea, topindu-le

în creuzetul dragostei sale față de semenii săi, față de tot ce era autentic românesc. Toate acestea contribuie la constituirea ideii de patrie la Eminescu. Se cuvine, astfel să amintim de prima Serbare a tuturor românilor, în vara anului 1871, la Putna, locul despre care Eminescu ne-a lăsat o frumoasă descriere ca fiind nordul de țară, care odihnește în pământul său trupul voievodului Ștefan cel Mare, acolo unde *o tăcere sfântă te împresoară, și puțin câte puțin te trezești adâncindu-te în criirii munților. Aici, la capătul satului, pe genunchii unei grupe de munți acoperiți de brazi seculari, se ridică mănăstirea cu turnurile ei maiestuoase. De toate părțile impresurată de munți sfâșiate de crăpături și văi adânci și înguste ; în apropierea unor mici plaiuri de verdeață încântătoare, cu drept cuvânt a fost aleasă drept locașul etern a celui ce n-a avut răgaz să se odihnească toată viața cum se cuvine.*”(M. Eminescu, Opere, IX, 1980, Editura Academiei, p.494)

Din relatările celor care au participat la serbare (I. Slavici, Amintiri. Memorialistica. Varia în Opere, IX, Editura Minerva, 1978, pp 47- 84), pe Eminescu îl vedem alergând în toate părțile, ba chiar împreună cu un tovarăș se repede în satul Crasna, cu un sac de făina, la o preoteasă care pregătea niște *cozonaci de pomină*. Acest amănunt este în măsură să ne sugereze profunda implicare a Poetului în toate aspectele, chiar și de mică importanță, în pregătirea serbării și Congresului, dacă se ocupa până și de prepararea unor cozonaci renumiți în acea regiune. Deci de la aceste treburi pâna la propunerea ideilor exprimate în dorința de unitate culturală a tuturor românilor, îl putem vedea pe Eminescu la Putna ca un argint viu. Cât privește stările pe care le trăia în preajma mormântului lui Ștefan cel Mare, nu sunt greu de închipuit, având la îndemână amintirile contemporanilor. Unii l-au văzut activ. Alții, gânditor. Alții, intrând în vorbă cu mulțimea.

Astăzi , bustul lui Eminescu, de bronz, semnat de Oscar Han, este amplasat chiar la intrarea în incinta ctitoriei și este un omagiu adus Poetului care a văzut în Putna un centru de cultură, o cetate în care valorile spiritualității noastre pot renaște mereu. Numea Putna drept *Ierusalim al neamului românesc.....*Ce metafora sublimă! Această sintagmă dezvaluie încă o dată coordonata religioasă a omului Eminescu, dar sintagma ilustrează intuiția poetului privind rolul marelui Ștefan, prăznuit astăzi Ștefan cel Mare și Sfânt.

Vertebrele naționalității sunt, în concepția eminesciană, istoria și limba. Prin ele un popor poate să se cunoască pe sine, să-și păstreze *sănătatea sufletească și tinerețea etnică*, să-și păstreze moravurile în *curăția* lor străveche, să conserve *seninul neamului*.

Maica Benedicta, profesorul universitar Zoe Dumitrescu Busulenga, cea care a avut un cult deosebit pentru simțirea, iubirea, trăirea românească și creștinească a lui Eminescu, a fost înmormântată la Putna, după dorința sa ultimă. De la căpătâiul mormântului său, pe linia care

leagă cimitirul Putnei de cel mai vechi vestigiu arhitectonic al incintei, Turnul Tezaurului, și apoi de , însuși trupul bisericii, mormântul lui Ștefan cel Mare și Sfânt ne înscriem pe un adevărat ax de magnetism spiritual. O legătură interior necesară, îi articulează într-un raport exemplar între datele culturii naționale și universale : Ștefan cel Mare, Eminescu și Maica Benedicta.

Filosofia lui Eminescu pare a fi pesimistă, după cum mulți interpreți ai lui s-au pronunțat. Totuși, aceste accente pesimiste trebuie înțelese în primul rând ca o caracteristică a romantismului- fiind numit ultimul mare romantic european, în al doilea rând în lumina sublimelor rugăciuni pe care le-a scris, precum și în legătura cu celelalte referiri la valorile religioase ale credinței și tradiției ortodoxe. Eminescu și-a direcționat eforturile spirituale pe ideea de echilibru, reacționând și la bucurie și la nefericire, înțelegând să opună Marii Trece primatul faptei dăinuitoare. Slavici își amintea despre Eminescu : *privea toate lucrurile din punctul de vedere al omului care nu moare niciodată și vedea în fiecare clipă întreaga desfășurare a vieții noastre naționale ca actualitate*. Iată că omul superior știe să aleaga între bine și rău, între aparența și realitate, între esențial și neesențial, chiar dacă răgazul vieții lui este vremelnic.

Prezentul este considerat ca singura realitate temporală, în timp ce viitorul și trecutul sunt „a lumii două fețe”, aparențe înșelătoare. Numai gândirea superioară calmă, detașată discerne între esența imuabilă și iluzia schimbării :

*Cu mine zilele-ți adaogi,
Cu ieri viața ta o scazi,
Având cu toate astea-n față
De-a pururi ziua de azi.*

*Priveliștile sclipitoare,
Ce-n repezi șiruri se discern,
Repaosa nestrămutate
Sub raza gândului etern.”*

(Cu mine zilele-ți adaogi...)

Ca timp al trăirii, personalizat, poezia eminesciană cunoaște două mari perioade : un timp al fericirii, mai totdeauna pierdut, și unul al tristeții, melancoliei, dezamăgirii, însingurării geniului artistic, asimilat , de obicei, cu prezentul.

În poezia lui Eminescu acest glas de jale se aude din ce în ce mai viu și mai particular- glasul unui om, muzicalitatea sufletului lui- care, își păstrează propria

limpezime. [...] poezia lui Eminescu conține o stare sufletească. (Mihail Dragomirescu, Critice, vol II, 1928) În momentele când își exprima stările de deprimare sufletească, el se elibera de ele. Mai mult : o astfel de alinare devine, datorită melodiei interioare a versului eminescian, contaminatoare , încât cititorul, apăsător de tristeți asemănătoare, se-nseninează și el. *Eminescu – spune pe buna dreptate Ion Petrovici- este unul din aceia care au contribuit la sporirea fericirii în toate acele inimi unde dânsa poate să aibă un răsunet mai prelung. A exprima desăvârșit durerea este într-o măsură a te elibera de ea. Opera lui Eminescu oferă o splendidă expresiune pentru dureri care sunt ale tuturor, dar, cei mai mulți nu pot să le rostească.”*

Versul *Odei (in metru antic)*, considerat nu de puțini cel mai frumos vers din lirica românească: *Nu credeam să-nvăț a muri vreodată*, este o mărturie creștină fundamentală, este chintesența Morții și a Învierii. Poetul tulbură prin suferința unui suflet înalt, însetat de absolut și în goana după perfecțiune, pe care viața l-a lovit, dar nu l-a încovoiat, și prin expresia unei superioare întâlniri a spiritului decepționat de tot ce-l înconjoară cu *nepăsare tristă*. Cititorul asistă și cugetă la marea trecere prin viața eroului, care trăiește condiția general umană, obiectivându-se față de propria durere, spusă *ca de o gură străină*, cum versifică în *Melancolie : Și când gândesc la viața-mi, îmi pare că ea cură/ Încet repovestită de o straină gură*. – detașarea este atitudinea proprie doar geniului.

Versul, de o forță cutremurătoare dezvăluie un Eminescu, ce se înscrie pe linia firească a neamului său, creștin, departe de influența filosofiei schopenhauriene. Românul autentic are o viziune optimistă asupra morții. Moartea nu este durere, ci doar calea de acces spre veșnicie ; este ceea ce Eliade numea *creștinism cosmic*. Creația și moartea sunt așezate într-un orizont specific, pe care noi, românii îl resimțim ontologic. Pledoaria ciobanașului despre propria moarte este conștientizarea locului și rolului omului în univers, ca parte dintr-un întreg, el spune sincer și senin „știu sa mor !”. Dintr-o altă perspectivă , și Meșterul Manole face aceeași mărturisire prin jertfa pentru creația sa *o monastire pentru pomenire*. El moare încercând să zboare, căderea sa este o cădere în sus, căci din punct de vedere spiritual meșterul este un martir, iar mărturie stă izvorul izbucnit în locul căderii sale, izvor din care ne adăpăm setea de cunoaștere, dar și nevoia imperioasă de admirație față de actul creației în sine.

De peste veacuri, ciobănașul și Meșterul Manole, rostesc , prin Eminescu, aceasta mărturisire de credință : *nu credeam să-nvăț a muri vreodată*. Căci ce altceva ar putea însemna să înveți să mori, dacă nu a învăța să trăiești cu nădejdea Învierii ?

Aceeași mărturisire o întâlnim, detaliată și îmbrăcată în forma epică, în poemul *Luceafarul*. Hyperion învață și el să moară, conștientizând propria condiție. Imaginea veșniciei încremenite în tinerețe voievodală apare în cele două poeme, cel *pururi tânăr, înfășurat în manta* din „*Odă (în metru antic)*” este același *...tânăr voievod(...) un vânăt giulgi se-ncheie nod/ Pe umerele goale*”.

Suferința are conotații religioase, fiind percepută drept *dureros de dulce*, motiv pentru care se produce scufundarea totală în ea. Deși, poemul relevă o mare combustie interioară, *Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări...*, limbajul nu este patetic, ci abstract, bine măsurat, rece, ceea ce îl determină pe criticul Eugen Simion să definească antiteza evidentă dintre formă și fond în acest poem: *E ca și când peste o groapă de jărat, poetul ar fi aruncat plăci groase de marmură. Nimic nu răzbate la suprafața din temperatura interioară. Acest contrast este izbitor în poem și întărește impresia de confesiune purificată, spiritualizată...* (Prefata la ediția antologica Mihai Eminescu, Poezii, 1991).

Invocarea divinității este salvatoare, dând notă optimistă poemelor, identificată în întrebarea : *pot să mai reînvii luminos din el ca/ Pasărea Phoenix?. Piară-mi ochii tulburători din cale* pare a spune el, căci *nu mai cade ca-n trecut / în mări din tot înaltul* și se delimitează de *cercul stramt* afirmând conștient și împăcat: *eu în lumea mea mă simt/ nemuritor și rece*. Împăcarea cu propria condiție presupune uciderea ispitei, a dorinței de schimbare a ordinii firești și recăștigarea ființei inițiale. Astfel, poemul *Odă (în metru antic)* se încheie dezvăluind marea taină a versului inițial: *Ca să pot muri liniștit, pe mine/ Mie redă-mă*. Înaintea morții apropiate pe care și-o presimțea , Eminescu își dorea numai liniște sufletească și autocontemplarea distantă, care să-i redea integritatea eului existențial și poetic. Atât de demn în patetismul său, lovindu-se de hotarele existenței, îl vedem pe poet singur în confruntarea cu moartea. Cugetul său privește nemărginitul plin de taină și *găsește în sentimentul religios al întrepătrunderii cu cele veșnice o împăcare cu destinul și un legământ cu nemărginitul*. Aducerea aminte de moarte sensibilizează conștiința, luminează mintea, arată drumul cel curat. Se relevă un dor de lumina cea dintâi, un dor al inocenței de început, esența sufletească a acestui neam. În basmul *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, Făt – Frumos îi cere tatălui sau să schimbe sensul vieții și al morții- să dea ceasul înapoi, la condiția adamică. Este vorba despre *îndrăzneala creștină, o cerință după calitatea vieții, și nu după cantitatea ei, căci esența creștinismului stă în calitatea ființei de fiu al lui Dumnezeu și nu de cantitatea biologică, socială, politică, a individului în societate*. (Dan Puric, *Cine suntem*, 2008). Matricea creștină a întărit sufletul românilor în fața suferinței , în fața morții, câștigând astfel dăinuirea. Suspini adânc al inimii lor, jertfa mărturisitoare sunt tonul limbii

care vorbește profund despre destinul neamului românesc. Creștinismul a fost ceea ce i-a unit pe cei închiși în temnițele comuniste de la Aiud, Sighet, Pitești și pe tinerii luptători la Revoluția decembristă. Sociologul Ilie Badescu, afirma în cartea sa de căpătâi *Noologia : Sunt trei monumente ale neamului românesc: Miorița, Coloana Infinitului și Cimitirul Eroilor Revoluției. Cimitirul este monumentul copiilor care au îmbrăcat de bunăvoie cămașa morții spre mântuirea neamului în care s-au născut.*

Fericiti cei prigoniti !....

Doar astfel putem vorbi întregii lumi despre sensul vieții, al morții și al suferinței în înțeleles creștin, doar așa atitudinea românului de jertfă, din vremuri mitice, de la ciobanașul mioritic până în perioada de teroare a comunismului, amintindu-i aici pe Valeriu Gafencu, Sandu Tudor, Ioan Ianolide, Părintele Arsenie Papacioc, poate fi înțeleasă de generațiile tinere. Eminescu provine și el din *suma lirică de voievozi*, martiri în slujba neamului românesc prin condiția artistului și a suferinței asumate lucid în numele artei, pe care a înnobilat-o cu scrisul lui. O experiență integrală de existentă ce poartă pecetea valorilor eterne, pecetea valorilor spiritului. *Trecut-au anii ca nouri lungi pe șesuri... iar Timpul crește în urma mea...mă-tunec*, spune poetul. Așternut în veșnicie este neamul cu istoria sa jertfelnică, ca chip al lui Dumnezeu în lume.

D. Caracostea spunea : *În sensul unei liniștiri și izbăviri finale, religiozitate este și la el, pentru că seriozitatea adâncă în fața vieții e vecină cu spiritul religios.[...] A iubit nemărginit valorile vieții, a căutat în ele granitul absolutului și, negăsindu-l, din amărăciune față de faza istorică în care i-a fost dat să trăiască, și din durere, sfâșiere și revoltă față de mărginirea ființei omenesti, a tăgăduit...* (Creativitatea eminesciană, 1987)

Iată marea taină a atitudinii eminesciene. Maica Benedicta, prof. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, a intuit și a exprimat cu finețe dimensiunea religioasă a poetului. Marea Profesoară ne înfățișează urcușul către Dumnezeu, pe care l-a parcurs Mihai Eminescu, vorbind despre destinul în veșnicie al sufletului Mihai. În ultimele zile, pe patul ei de suferință, în spital, nu renunța la acest îndemn : *Să-l apărați pe Mihai ! Spre sfârșitul vieții, Eminescu scrie Rugăciune și Răsai asupra mea, lumină lina : „Ca-n visul meu celest de-odinioară/ O, maică sfântă, pururea Fecioară/ În noaptea visurilor mele vină, o poezie ca o ruga, în care îi cere Maicii Domnului să-l ajute să redobândească cele trei virtuți creștine: Credința mea tu n-o lăsa să moară/ Deși al meu e un noian de vină. Recunoaște în Eminescu drama omului ca ființă duală, bolnav în al său suflet, sfâșiat de contradicții între: faptă și conștiința, soartă și nemurire, viață și moarte ; este condiția omului prins în dimensiunea cronologică a existenței, a timpului limitat, ce fărâmițează viața celui care îl măsoară, dar care*

mai păstrează în el o reminiscență vagă a vieții Împărăției Cerurilor. Dincolo de căderi și ridicări, dincolo de durere și spaimă, geniului apăsător de imperfecțiune sa îi tresaltă sufletul la amintirea unei copilării curate, pioase, petrecută la Mănăstirea Agafton, în codrii de aramă ai Botoșaniului.

Altfel Eminescu. Tresaltă cu finețea unui suspin în rugăciunea sa. Părintele Arsenie Papacioc vorbește despre gândul omului ce trebuie să fie mereu la Dumnezeu. Tocmai acest gând- așa cum izvorăște el – este o rugăciune. Spune duhovnicul mai departe că *orice clipă înseamnă un timp și orice suspinare poate fi o rugăciune, este veșnicie ascunsă într-o clipă.*

Poeziei îi revine și ei instaurarea eternității, pe de o parte, prin crearea prezentului absolut, pe de altă parte prin axiologia definitorie a poeziei- creație și trăire. *Creația eminesciană este etern contemporană cu orice generație și cu orice etapă de cultură, ea ne așteaptă, mereu deschisă, pentru a releva mereu alte semnificații și adâncimi din nesfârșita, nobila ambiguitate ce însoțește fiecare operă într-adevar mare a lumii,* afirma academicianul Zoe Dumitrescu- Bușulenga care a dezvăluit valențe de excepție în opera eminesciană , așa cum în muzica lui Enescu a simțit muzica omului etern, iar în creația lui Brâncuși, întrupată o înaltă viziune despre lume. Să luăm aminte la ce însemna *valoarea unei culturi naționale, despre ce înseamnă înțelegerea continuității. Totul se continuă în cultură. Nu trebuie să contestăm valorile trecute, astfel ne contestăm pe noi înșine,* spunea cu atâta dragoste Maica Benedica.

Darul de geniu nu derivă din vreun determinism de viață, ori din ereditate, nici din mediul social sau istoric, ci îl poți explica printr-o *latență sufletească ce se actualizează într-un chip tainic. Latențele sufletesti au inteles de energii „in- suflata”, de natură transempirică și nematerială, nepieritoare și deci divine.* Ilie Bădescu duce mai departe modelul teandric aprofundat de Nichifor Crainic în perioada interbelică, referitor la natura divin-umana a omului. Prin latențele sufletești, omul se arată participant la energiile necreate, la eternitate, ceea ce readuce în discuție învățăturile răsăritene asupra Dumnezeului proniator, care nu l-a parasit pe om cu totul la cadere, ci a lasat la acesta darurile sădite în el la creație doar că „păcatul a provocat virtualizarea lor” și omul are acces la ele numai în și prin manifestările actualizatoare, adică prin înălțările spirituale pe care le mijlocesc facerea de bine, iubirea, eroismul, poezia, smerenia, mila, iertarea. Această paradigmă a latențelor sufletești ni-l dezvăluie pe Eminescu unit cu Dumnezeu prin latența darurilor, a celor dăruite omului spre a se înălța.

Suntem contemporani cu teiul...pentru că Poetul rămâne în eternitate așa cum și-a dorit încă din perioada de debut când la vârsta de 19 ani, a publicat în *Familia*- acel minunat testament poetic care este poezia *Amicului F.I* :

*„Voi, când mi-or aduce îngerii săi,
Palida-mi umbra în albul munte
Să-mi pui cununa pe-a mea frunte
Și să-mi pui lira de căpătâi.”*

...Numai poetul... Deasupra valurilor/ Trece peste nemărginirea timpului... purtând cununa recunoștinței noastre de-a pururi... EMINESCU!

Bibliografie

Mihai Eminescu, **Poezii. Cuvânt înainte de Tudor Arghezi. Prefață de Zoe Dumitrescu- Bușulenga**, Editura pentru Literatură, 1965 ;

Gelu Dorian ; Emil Iordache. Postfață de Constantin Ciopraga, **Pașii Poetului** , Editura Sport- Turism, București, 1989 ;

Vladimir Dogaru, **Eminescu, muzician al poeziei, Enescu, poet al muzicii**, Editura Ion Creanga, Bucuresti, 1982 ;

Eminescu, Antologie comentată, alcătuită de Florea Firan, Constantin M. Popa, Editura Poesis, Craiova , 1994 ;

George Popa, **Deschideri metafizice în lirica lui Eminescu**, Editura Floare albastră, Bucuresti, 2007 ;

Zoe Dumitrescu – Bușulenga, **Eminescu. Viața**, Ediție îngrijită de Dumitru Irimia. Cuvânt înainte Dan Haulică, Editura Ieromonah Nicodim, Mănăstirea Putna, 2009 ;

Dumitru Caracostea, **Creativitatea eminesciană**, Iași, 1987 ;

Dan Puric, **Cine suntem**, Editura Platytera, Bucuresti, 2008;

Ilie Badescu , **Noologia.Cunoașterea ordinii spirituale a lumii. Sistem de sociologie noologica**, Valahia, Colecția Euxin, 2001 ;

Arhimandrit Arsenie Papacioc, **Veșnicia ascunsă într-o clipă**, Editura Reîntregirea, Alba –Iulia, 2004 ;

Caietele de la Putna, I- 2008-1, **Tradiție spirituală românească și deschidere spre universal**, Fundația Credința și Creație, Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga